

Rikksentorjuntaneuvoston tutkimusjaoston kannanotto tutkimustietoon perustuva rikksentorjunnan kehittämiseksi: tilanne jaoston toisen toimikauden päättyessä 2021

Rikksentorjuntaneuvoston tutkimusjaosto on työssään pyrkinyt edistämään rikksentorjunnan empiiristä arviointitutkimusta.

Vain arviointitutkimuksen avulla voidaan todeta, onko jokin toimenpide rikollisuutta vähentävä vai tehoton. Tutkimuksessa on myös havaittu tilanteita, joissa rikksentorjunta lisää rikollisuutta. Siksi vaikutusten arviointi on äärimmäisen tärkeää. Kaikki toimenpiteet olisi syytä arvioida empiirisesti. Vain siten voidaan harjoittaa näyttöön nojaaava rikksentorjuntaa ja kriminaalipolitiikkaa. Tämä koskee kaikkea toimintaa, myös ja erityisesti julkisista varoista rahoitettavaa toimintaa. Vain arviointitutkimuksen tekemisen ja/tai koostamisen avulla voidaan välttää se, että julkisia varoja käytetään tehotomaan toimintaan tai toimintaan, joka lisää rikollisuutta tai turvattomuutta.

Jaosto esitti ensimmäisen toimikautensa päättyessä joukon tavoitteita, joilla pyrittiin varmistamaan tutkimustietoon perustuva rikksentorjunnan kehittäminen. Toisen kautensa päättyessä jaosto tarkastelee näiden tavoitteiden toteutumista. Seuraavassa liikennevalot kuvaavat symboleina tavoitteen toteutumista. Punainen ruutu tarkoittaa, että asian edistämässä on edelleen isoja haasteita, eikä olennaista edistystä ole tapahtunut. Keltainen valo tarkoittaa, että jonkin verran on edistystä, mutta tilanne ei edelleenkään ole tyydyttävä. Vihreä valo tarkoittaa, että asiassa on edistytty hyvin.

Rikollisuuden tutkimusperustainen seuranta

Rikollisuuden mittarit ja osoittimet ovat arviointitutkimukselle tärkeitä, koska niillä mitataan sitä, mitä halutaan vähentää: rikollisuutta ja turvattomuutta. Myös kansallisen yleistrendin kuvaus on paikallisen rikksentorjunnan kannalta välttämätöntä. Suositukset tältä osin:

1. Varmistetaan kansallisten kokonaisrikollisuuden osoittimien jatkuvuus. Näistä keskeisimmät ovat Kansallinen rikosuhritutkimus, Henkirikollisuuden seurantajärjestelmä, kansalliset ja kansainväliset Nuorisorikollisuuskyselyt, Yritysuhritutkimus ja Kouluterveyskysely.

■ *Jaosto korostaa tavoitteen tärkeyttä. Sen saaman tiedon valossa kaikkien mainittujen järjestelmien jatkuvuus ei ole varmaa. Tilanne on pysynyt tässä suhteessa vakaana, esimerkiksi Henkirikollisuuden seurantajärjestelmän jatkuvuus on epävarma. Jaosto nostaa esiin myös oppilaitoksissa tehtävien kyselytutkimusten aseman. Kansalliset seurannat kuten Kouluterveyskysely, Nuorisorikollisuuskysely ja kansainvälinen Nuorisorikollisuuskysely tulisi priorisoida oppilaitosten ja kuntien*

tutkimuslupakäytännöissä. Niitä ei pitäisi joutua jättämään tekemättä missään tutkimusten paljouden johdosta.

2. Kyselyjärjestelmien osalta varmistetaan käytössä olevien rikollisuutta ja rikosentorjuntaa koskevien kysymysten yhteensopivuus, esimerkiksi eri kansallisissa kyselyissä ja toisaalta kansallisten ja paikallisten kyselyjen välillä. Samalla esitetään paikallisten kyselyjen voimakkaampaa koordinaatiota, koska kyselyjen tulvalla saattaa olla vastausprosentteja vähentävä vaikutus.

 Rikosentorjuntaneuvoston paikallisten turvallisuuskyselyjen sisällön suunnittelussa on otettu huomioon yhteensopivuus Kansallisen rikosuhritutkimuksen kanssa jaoston toiminnan seurauksena. Jaosto ja neuvosto on edistänyt ko. paikallisia kyselyjen käyttöönottoa poikkihallinnollisesti.

3. Tuetaan rekisteritutkimusta yleisesti sekä lisäämällä informaatiota siihen liittyvistä tietosuojanäkökohdista ja puitteista.

 Rekisteritutkimuksen infrastruktuurin ja aineistojen saatavuuden osalta on olemassa vakavia haasteita, joita jaosto on käsitellyt toisella toimikaudellaan. Jaosto esittää vakavan huolensa tilanteesta. Jaoston näkemyksen mukaan tulisi huomioida seuraavia näkökohtia:

- *Relevanteille rekisterinpitäjille taattaisiin riittävät resurssit, jotta tietopyyntöjä ja lupahakemuksia voidaan ratkaista kohtuullisella aikataululla. Myös tutkimuksen aineistojen saannin kustannuspuoleen tulee kiinnittää huomiota. Tämä koskee rekisteritutkimusta ylipäätään.*
- *Kansallisten ja lakisääteisten rekisteriseurantojen ja -tutkimusten lupaprosesseja tulisi sujuvoittaa.*
- *Jaosto ehdottaa, että oikeusministeriö selvittää, millaisia lakisääteisten tietopyyntöjen käsittelyajat ovat olleet, ja onko tarvetta niitä koskeville säännösmuutoksille. Esimerkiksi laissa Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutista on mainittu tiedonsaantioikeuksia ilman käsittelyaikoja (vrt. julkisuuslaissa olevat toimitusajat).*
- *Henkirikollisuuden seurantajärjestelmän jatkoon kiinnitetään erityistä huomiota.*
- *Rekisteritietolähteitä, joilla voidaan seurata tapahtumia rikosprosessin eri vaiheiden yli, on tarpeen kehittää.*

Rikosentorjunnan arviointitutkimuksen rahoitusperusta

4. Parannetaan rikosentorjunnan empiirisen arvioinnin rahoitusperustaa. Nykyisellään säännöllistä rahoitusta ei ole. Projektirahoitusta on satunnaisesti (esim. VN-TEAS). Projektirahoitus ei kuitenkaan tue alan osaamisen kehittymistä ja kasaantumista. Perustutkimusta rahoittavat tiederahoittajat eivät yleensä rahoita empiiristä arviointitutkimusta. Olisi ainakin tavoiteltava tilaa, että uuden toimintamuodon aloittaminen kytkettäisiin rahoitettuun arviointitutkimukseen.

■ *Jaoston toimikaudella rikksentorjunnan arvioinnin rahoitusperusta on kohentunut hankerahoituksen kautta. Hallitusohjelman mukainen väkivalta- ja seksuaalirikollisuuden ehkäisyn arviointi on tästä hyvä esimerkki. Myös VN-TEAS-kehityksen kautta rikksentorjunnan arvioinnin resurssija on lisätty. Edelleen ollaan kuitenkin kaukana siitä, että aloitettavat / rahoitettavat ohjelmat arvioitaisiin tutkimuksellisesti, tai että niistä tehtäisiin systemaattinen katsaus ennen aloitusta.*

Jaosto kiinnittää edelleen huomiota siihen, että pelkkä projektirahoitus ei mahdollista arvioinnin kehittämistä, vaan tarvitaan myös vakaita institutionaalisia toimijoita ja vakinaisia tehtäviä yliopistoissa ja tutkimuslaitoksissa.

Rikksentorjuntakoulutuksen tarjoaminen paikallisille toimijoille on jatkossakin tärkeää myös arvioinnin edellytysten ja mahdollisuuksien tukemisessa.

Arviointitiedon koostaminen

5. Jatketaan jaoston perustaman Rikksentorjunnan arviointitutkimuksen tietokannan ylläpitoa ja kehittämistä. Tehostetaan siitä tiedottamista ja laajennetaan se kattamaan myös opinnäytetyöt.

■ *Toimintaa on jatkettu. Tietokanta on osoittautunut tarpeelliseksi ja osoittaa, että kotimainen arviointitutkimus on määrällisesti vielä alkutaipaleellaan.*

6. Koska tutkimustietoa on globaalisti hyvin paljon, **jaosto suositaa systemaattisen katsauksen metodologian lisääntyvää käyttöä rikksentorjunnan kehittämisessä.** Ennen uusien menetelmien käyttöönottoa tai rahoittamista olisi selvitettävä menetelmää koskeva tutkimustilanne maailmalla. Tutkimustilanteen kartoitus edellyttää systemaattisuutta.

■ *Jaosto katsoo, että tämän tavoitteen toteutumisessa on edetty, muttei riittävästi. Systemaattisia katsauksia arviointitutkimuksen tilaan on tehty liian vähän; nekin pitäisi tehdä ennen kuin toimintamuotoja käynnistetään tai aletaan rahoittaa. Myös systemaattisen katsauksen menetelmää olisi opetettava enemmän alan oppilaitoksissa ja tutkinto-ohjelmissa.*

Arviointitutkimuksen osaamisperusta

7. Toimenpiteiden vaikuttavuutta arvioiva tutkimus on metodologisesti vaativaa ja edellyttää tutkijakoulutusta. **On tarpeen selvittää alan menetelmäosaamisen ja -koulutuksen tilannetta tukevien toimien tarpeen arvioimiseksi.**

■ *Arvioimme, että tässä suhteessa tilanne on jonkin verran kohentunut. Arviointimenetelmien osaamista ja opetustarjontaa olisi lisättävä yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa, ja olemassa olevista kursseista tiedottamista olisi lisättävä. Mahdollisuudet avata kursseja oppilaitosten välillä olisi selvitettävä.*

Muut ehdotukset

8. Rakennetaan yhteistyökuvio Rikksentorjuntaneuvoston ja Kriminologian päivien välille siten, että RTN (OM) osallistuu kumppanina päivien toteuttamiseen yhdessä Suomen Kriminologinen Yhdistys ry:n kanssa. (Jaoston 2. toimikaudella tekemä uusi aloite.)

 Rikksentorjuntaneuvosto osallistui oikeusministeriön tukemana vuoden 2020 (2021) päivien järjestämiseen kumppanina Helsingin yliopiston kanssa. Jaosto esittää, että kumppanuutta Kriminologian päivien ja Rikksentorjuntaneuvoston välillä kehitetään pitkäjänteisesti. Kumppanuus jatkuisi siten 2022 Itä-Suomen yliopistossa järjestettävillä kriminologian päivillä. Vuoden 2024 päiviä on alustavasti suunniteltu pidettäväksi Tampereen yliopistossa.

Jaosto esittää myös, että myös Kriminologian päivien kumppanuus Rikkseseuraamuslaitoksen kanssa vakinaistetaan.

9. Perustetaan rikksentorjunnan arviointitutkimuksen palkinto, jonka oikeusministeriö jakaa neljän vuoden välein. Kyse on soveltavan arviointitutkimuksen palkinnosta, ei perustutkimuspalkinnosta. Tärkeimpänä kriteerinä on palkittavan tutkimuksen hyödyllisyys konkreettisen rikksentorjunnan kehittämiseksi. Palkinto voitaisiin myöntää vain tutkimukselle, jonka tiedot on syötetty tutkimusjaoston kehittämään Rikksentorjunnan arviointitutkimuksen tietokantaan. Palkinto pyrkii osaltaan tukemaan arviointitutkimuksen arvostusta.

 Oikeusministeriö perusti tutkimusjaoston esittämän palkinnon ja se jaettiin vuonna 2019. Jaosto esittää, että palkintoa jaetaan edelleen, ja että sen jakaminen liitetään Kriminologian päivien sykliin. Palkinto jaettaisiin siten joka toisilla kriminologian päivillä, seuraavan kerran vuoden 2022 marraskuussa Itä-Suomen yliopistossa pidettävillä päivillä. Palkinnon saaja valitaan edelleen tutkimuksista, jotka on tallennettu Rikksentorjunnan arviointitutkimuksen tietokantaan. Mikäli kantaan kertyy hitaasti tutkimuksia, voidaan seuraava palkinto jakaa 2024 Kriminologian päivillä ja sen jälkeen neljän vuoden välein. Palkinto jaettiin myös parhaasta alan opinnäytetyöstä; myös tätä jatkettaisiin.

10. Huomioidaan rikksentorjunnan empiirisen tutkimuksen ja arvioinnin näkökulma oikeusministeriön seuraavaa tutkimusstrategiaa laadittaessa.

 Oikeusministeriön tietoon perustuvan päätöksenteon strategiassa painotetaan, että valmistelun ja päätöksenteon tueksi tulisi olla saatavilla laadukas tietopohja. Tavoitteena on myös kehittää tietovarantojen käytettävyyttä ja tutkimustoiminnan prosesseja systemaattisesti ja ennakoivasti. Lisäksi strategiassa korostetaan, että tutkimustoimintaan tulisi turvata tarvittavat resurssit. Strategiassa ei kuitenkaan mainita erikseen erityisiä teemoja kuten rikksentorjuntaa. Mikäli teemoja nostetaan esiin myöhemmin työn edetessä, tulisi mukaan ottaa myös rikksentorjunta.

Lisäksi jaosto esittää, että tehtäisiin selvitys siitä, miten rekisteritutkimuksessa voitaisiin hyödyntää poliisin ja tuomioistuinelaitoksen uusia asianhallintajärjestelmiä

(Vitja ja Aipa) sekä muita uusia teknisiä järjestelmiä kuten rikosseuraamusalan asiakastietojärjestelmä Rotia.

Ylipäätään jaosto katsoo, että rikosentorjunnan arviointitutkimuksen puitteita ja edellytyksiä on syytä kehittää pitkällä, strategisella aikajänteellä. Jaosto esittää, että tutkimusnäkökulmaa vahvistetaan kautta linjan rikosentorjuntaneuvoston toiminnassa.

Kaiken kaikkiaan jaoston 1. ja 2. toimintakauden aikana määritellyissä tavoitteissa on ollut jonkin verran edistystä. Ainoana punaisella olevana kohta liittyy rekisteritutkimuksen toimintaedellytyksiin.

Lopuksi jaosto korostaa, että näiden tavoitteiden toteutumista tulisi tavoitella jatkossa riippumatta siitä, mikä on rikosentorjunnan suunnittelun tuleva organisointimuoto valtioneuvostotasolla. Mikäli organisaatio muuttuu, uuden organisaation tulisi huolehtia tutkimuksellisesta perustasta. Myös rikosentorjunnan mahdolliset alueellisen organisoinnin tasot tulisi integroida näiden tavoitteiden toteuttamiseen koordinoitusti.

Rikosentorjuntaneuvoston tutkimusjaosto 10.10.2021

Jaosto

Janne Kivivuori, Helsingin yliopisto (pj)
Aulikki Ahlgrén-Rimpiläinen, THL
Petri Danielsson, Keskusrikospoliisi
Kristiina Huttunen, Aalto yliopisto
Taina Laajasalo, Helsingin yliopisto
Jussi Pajuoja, Itä-Suomen yliopisto
Mika Sutela, Itä-Suomen yliopisto
Markus Alanko, oikeusministeriö (siht.)
Arne Kinnunen, oikeusministeriö (siht.)